

bergoerbosch kan in den oostmoesson zeer droog worden. In den natten tijd zouden de larven dan wel afzonderlijk kunnen leven en niet trekken, omdat dan noch het één noch het ander noodig is en daardoor zouden de larven in den regentijd niet opvallen. Evenwel valt hiertegen aan te voeren, dat de larven in een gesloten **vochtige** glasdoos ook rondtrokken, zoodat de hiervoor aangevoerde veronderstelling waarschijnlijk ook geen steek houdt.

Er zijn dus meer waarnemingen en proeven noodig om het eigenaardige verschijnsel van het trekken tot klaarheid te brengen.

Voor wie het interesseert en er tijd toe kan vinden, wijs ik er op, dat deze larven, doordat zij een zoo doorzichtige huid bezitten, ideale objecten zijn om er de ontwikkeling van hunne parasieten aan (in) te bestudeeren.

Ongetwijfeld zullen van dit interessante object gegevens te verzamelen zijn in zake de biologische verhouding tusschen waard en parasiet, die aan waarden met eene ondoorschijnende huid veel moeilijker of in het geheel niet verkregen kunnen worden.

Buitenzorg, Nov. 1926.

S. LEEFMANS.

OVER EIEREN VAN TOMISTOMA SCHLEGELI EN CROCODILUS POROSUS

In het artikel van den Heer WITKAMP over krokodillen in Koetai (De Tropische Natuur, jaarg. 14, blz. 179 e.v.) worden eenige maten opgegeven van eieren, welke door den auteur van bedoeld artikel voor die van den *boeaja se pit*, *Tomistoma schlegeli*, worden gehouden. Hij wijst daarbij op het belangrijke verschil in grootte tusschen de door hem gevonden eieren en de eieren van den gewonen *boeaja*, *Crocodilus porosus*, waarvan ik in een vroegere mededeeling in De Tropische Natuur (jaarg. 10, blz. 131, 132) eenige cijfers betreffende lengte, breedte en volume opgaf.

Dank zij de welwillendheid van den Heer BERTHOLD, den bekenden dierenliefhebber en exporteur van groot wild, ben ik nu in staat eenige exacte cijfers te geven omtrent de eieren van *T. schlegeli*. Een door hem op 22 Mei j.l. ontvangen en in de buurt van Pantei tjermin gevangen ♀ exemplaar van deze soort, ging tot zijn (en mijn) vreugde eieren leggen en wel op de volgende data: 13 Juni — 4 eieren, 23 Juni — 2 eieren, 27 Juni — 1 ei, 12 Juli — 1 ei, 16 Juli — 1 ei, 22 Juli — 1 ei, 25 Juli — 1 ei, 1 Augustus — 1 ei, 12 Augustus — 1 ei.

Van deze eieren heb ik er een 8-tal gemeten en laat hieronder de gevonden afmetingen volgen:

No.	1.	...	89.5	m.m.	lang,	57.5	m.m.	br.
"	2.	...	89.5	"	"	59.0	"	"
"	3.	...	91.0	"	"	57.0	"	"
"	4.	...	91.0	"	"	57.5	"	"
"	5.	...	92.0	"	"	58.0	"	"
"	6.	...	93.0	"	"	58.5	"	"
"	7.	...	94.0	"	"	57.5	"	"
"	8.	...	100.0	"	"	57.5	"	"

Het volume van twee eieren werd bepaald op 170 cc. elk.

Uit de hier medegedeelde gegevens betreffende lengte, breedte en volume blijkt, dat de eieren van het exemplaar van den Heer BERTHOLD ongeveer het midden houden tusschen de eieren door WITKAMP gevonden en de eieren van *C. porosus* door mij gevonden. Verder dat de eieren uit het door mij onderzochte legsel van *T. schlegeli* onderling al zeer weinig in lengte en breedte verschillen. In mijn artikel over *C. porosus* heb ik o.a.

ook medegedeeld, dat de lengte van de eieren van een bepaald legsel van die soort varieerde tusschen 91 m.m. en 81 m.m. (gemiddelde lengte 82.5 m.m.). De eieren van dat bewuste legsel komen dus al heel veel overeen met de eieren van *T. schlegeli* uit de collectie van den Heer BERTHOLD, tenminste wat de lengte der eieren betreft ¹⁾. Wat de breedte der eieren aangaat, is er daarentegen nogal wat verschil te constateeren; die schommelende bij de eieren uit het legsel van *C. porosus* tusschen 49 m.m. en 47 m.m., bij

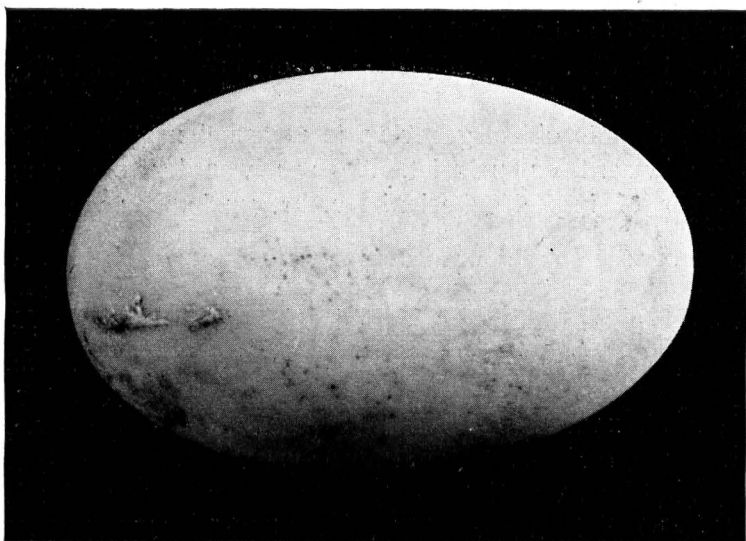

Fig. 1. Ei van *Tomistoma schlegeli*, No. 2 uit het staatje; iets verkleind.

de (8) eieren van *T. schlegeli* tusschen 57 m.m. en 58.5 m.m. Ofschoon ik voor mij de veronderstelling van den Heer WITKAMP, dat de door hem gevonden eieren afkomstig zouden zijn van *T. schlegeli*, voor juist houd, moet men — dit blijkt uit het voorgaande — toch wel voorzichtig zijn met uit verschillen in grootte van krokodilleneieren conclusies te trekken betreffende de soort, waartoe ze behooren. Want er zijn in dit verband nog enkele punten, waarop ik de aandacht der lezers zou willen vestigen, omdat ze m.i. nog lang niet voldoende zijn onderzocht, hetgeen trouwens ook geen gemakkelijke zaak is. Namelijk of er eenig verband bestaat tusschen de grootte der eieren van een bepaald legsel en het aantal eieren daarvan. En voorts, of er verband bestaat tusschen den leeftijd van het dier en de grootte (resp. het aantal) der eieren van zijn legsel. Van drie *porosus*-legsels, waarvan het aantal eieren resp. bedroeg 32, 37 en 38, bleken de ♀ krokodillen, die ik bij de nesten schoot, in lengte te varieeren tusschen 2.75 M. en 3.50 M. (staart inbegrepen). Het lijkt mij nu niet onmogelijk, dat grootere (oudere) exemplaren van *C. porosus* in het algemeen ook grootere legsels hebben, d.w.z. wat het aantal eieren betreft, maar dat de eieren uit die legsels zelve kleiner zijn dan die uit legsels van jongere exemplaren. Ik bezit momenteel echter te weinig gegevens om dit te kunnen verifiëren.

Ten slotte nog dit, dat de eieren van *T. schlegeli* uit de collectie van den Heer BERTHOLD geen van alle een verdikking in het midden van de melkwitte eischal vertoonden. Medan, Augustus 1926.

VAN DER MEER MOHR.

¹⁾ Het langste ei uit een ander *porosus*-legsel mat zelfs 93 m.m.!

NOG IETS OVER DE REUZENVARANEN VAN KOMODO

Verleden jaar arriveerde te Priok een kleine expeditie uit Amerika, die tot doel had, voor het American Museum te New York (bekend om zijn mooie natuurgroepen) wat exemplaren van den grooten *Varanus komodoensis*, te verzamelen, waarover reeds vroeger in dit tijdschrift een en ander verteld is (jaarg. 1926, afl. 7). Het gezelschapje bestond uit den Heer